

Yliopistojen yrittäjyysuositukset

Suomen yliopistot ry
Finlands universitet rf

Johdanto

Yliopistoissa tuotettava uusi tieto ja osaaminen ovat välttämättömiä edellytyksiä yhteiskunnan kestäväen kasvun ja hyvinvoinnin luomisessa. Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toimintatapa ovat puolestaan ne elementit, joilla tieto ja osaaminen saadaan siirrettyä yritysten pääomaksi ja voimavaraksi rakentaa talouskasvua ja uusia työpaikkoja. Erityisesti pienet ja keskisuuret, korkean teknologian tuotteisiin ja palveluihin keskittyvät kasvuyritykset ovat avainasemassa uuden tiedon ja osaamisen hyödyntäjinä. Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan edistäminen yliopistoissa onkin nostettu keskeiseksi EU-tason kilpailukykytavoitteeksi, ja sitä kautta kansallisen tason tavoitteeksi.

Yliopistoilla on edellytykset löytää ratkaisuja yleiseurooppalaiseen työvoiman ja työpaikkojen kohtaamattomuuden ongelmaan. Nuorten työllistyminen on vakava haaste eri puolilla Eurooppaa. Samaan aikaan yritysten työvoima- ja osaamistarpeet osoittavat, että koulutusrakenteet eivät onnistu tuottamaan elinkeinoelämän tarpeisiin soveltuva työvoimaa. Euroopan komissiossa ongelman ratkaisuna nähdään yliopistojen ja elinkeinoelämän organisaatioiden yhteistyön edistäminen. Näin voidaan varmistaa ja ennakoita koulutuksen ajanmukaisuutta ja työelämävastaavuutta. Myös tämän vuorovaikutuksen kehittäminen konkretisoituu yliopistojen yrittäjyys- ja yritysyritystyönä.

Suomen yliopistot UNIFI ry ja Suomen Yrittäjät ry asettivat marraskuussa 2015 työryhmän laatimaan yliopistoille yrittäjyysuositukset. Työryhmään kutsuttiin koulutuspoliittinen sihteeri Tapio Heiskari Suomen ylioppilaskuntien liitosta, yliopistonlehtori Lenita Hietanen Lapin yliopistosta, asiantuntija Jarmo Kallunki UNIFI ry:stä, yliopiston opettaja Päivi Patja Jyväskylän yliopistosta, professori Timo Pihkala Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta, vararehtori Matti Sarén Oulun yliopistosta ja johtaja Olli Vuola Aalto-yliopistosta. Ryhmän puheenjohtajana toimi Suomen Yrittäjät ry:n koulutusasioiden päällikkö Mika Tuuliainen ja UNIFI ry:n edustajana toiminnanjohtaja Leena Wahlfors. Suositusten laadinnassa on otettu huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön tuottaman raportin Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen tukeminen suomalaisissa korkeakouluissa (OKM 2015) sekä Euroopan komission HEInnovate -hankkeen tulokset.

Tämän raportin keskeisenä suosituksena on, että Suomen yliopistot tunnistavat tärkeän roolinsa ja tehtävänsä osana yrittäjyyden alueellista, kansallista ja kansainvälistä ekosysteemiä. Yliopistojen ja tieteenalojen välillä on eroja sen suhteen, miten yrittäjyyden edistäminen ja yrittäjämäinen toimintatapa toteutuvat paitsi yliopistojen johdossa ja strategiatasolla, myös koko yliopistoyhteisössä ja toiminnan eri osa-alueilla. Myönteisenä voidaan pitää korkeakouluopiskelijoiden kasvavaa yrittäjyysmyönteisyyttä. Lukuvuonna 2014–2015 jopa 21 % korkeakouluopiskelijoista piti yrittäjäksi ryhtymistä todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä uravaihtoehtona.

Näiden yrittäjyysuositusten tavoitteena on vahvistaa yliopistojen yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintatapaa valitsemiensa profiilien mukaisesti. Yrittäjyydellä viitataan uuden liiketoiminnan luomiseen ja siihen liittyviin konkreettisiin toimiin sekä olemassa olevan yritystoiminnan kehittämiseen. Yrittäjämäisellä toimintatavalla tarkoitetaan kokonaisvaltaista yrittäjämäistä asennetta, luovuutta, oma-aloitteisuutta ja vastuunottokykyä, eli valmiuksia, joita tarvitaan työelämän ja yritystoiminnan lisäksi myös muilla elämäalueilla.

Tavoitteena on myös lisätä yrittäjyyteen ja yrittäjämäiseen toimintatapaan liittyvää yhteistyötä yliopistojen sisällä ja välillä sekä edistää erilaisten yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toimintatavan mallien näkyväksi tekemistä, jotta niitä voidaan omaksua yliopistojen ja eri tieteenalojen yhteisinä hyvinä käytänteinä.

Yrittäjyysuositukset on laadittu tukemaan yrittäjyyttä yliopistojen läpäisevänä periaatteena, ei vain yksittäisinä yrittäjyyttä tukevinä toimina.

Helsingissä 17.8.2016

Tapio Heiskari

Matti Sarén

Lenita Hietanen

Mika Tuuliainen

Jarmo Kallunki

Leena Wahlfors

Päivi Patja

Olli Vuola

Timo Pihkala

1 Yrittäjyys on osa yliopistojen strategista johtamista

1.1 Suosittelemme, että yliopistot sisällyttävät strategioihinsa yrittäjyyden edistämisen ja yrittäjämäisen toimintavan:

Yrittäjyys on läpileikkaava teema kaikessa yliopiston toiminnassa, ml. koulutus, tutkimus, yhteiskunnallinen vuorovaikutus, taloudellisten ja henkilöstövoimavarojen hallinta sekä rakenteet.

1.2 Suosittelemme, että yliopistot sisällyttävät sisäisiin toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmiinsä yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan arvioinnin ja palkitsemisen kriteerit:

Yliopistojen sisäisten toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmien avulla huolehditaan siitä, että yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintatapaa koskevat strategiset tavoitteet toimeenpannaan kaikkien yliopiston yksiköiden tavoitteina ja toimenpiteinä sekä edelleen jokaisen yliopistoyhteisön jäsenen työtehtävinä.

1.3 Suosittelemme, että yliopistot ottavat käyttöön yrittäjämäisen yliopiston kehitystyöhön rakennetun HEInnovate-työkalun:

Euroopan komission ja OECD:n laatimaa HEInnovate-työkalua hyödynnetään osana toiminnan ja talouden suunnittelua, johtamista, päätösten toimeenpanoa ja toimeenpanon seurantaa sekä laadunarviointia yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toimintatavan huomioon ottamiseksi kaikessa toiminnassa ja kaikilla toiminnan tasoilla.

1.4 Suosittelemme, että yliopistot palkitsevat yliopistoyhteisön jäseniä yrittäjyydestä ja yrittäjämäisestä toiminnasta:

Yrittäjyys ja yrittäjämäisen toimintatavan edistäminen saatetaan osaksi henkilöstön henkilökohtaisen suoriutumisen arviointia ja palkitsemisjärjestelmää. Yrittäjäkokemus otetaan huomioon rekrytoinneissa.

1.5 Suosittelemme, että yliopistoissa yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa kehitetään yhteistoiminnan periaatteella:

Opetus- ja tutkimushenkilökunnan yrittäjämäisen pedagogiikan koulutuksia järjestetään parhaiden käytänteiden löytämiseksi ja jakamiseksi yhteistyössä yliopistojen sisällä ja yliopistojen välillä, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä sekä elinkeinoelämän ja alueiden keskeisten toimijoiden kanssa. Tämän pohjalta yliopistot voivat tuottaa yhdessä yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan sisältöjä yliopistopedagogiikan opintoihin. Yrittäjyys- ja työelämävalmiudet sisällytetään entistä keskeisemmäksi osaksi tohtorikoulutusta yliopistojen yhteistyönä toteutettavan, nimenomaan jatko-opiskelijoille suunnatun yrittäjyyskoulutuksen kehittämistyön tuloksena.

2 Uuden yritystoiminnan edistäminen on systemaattista toimintaa

2.1 Suosittelemme, että yliopistot kehittävät kattavia valmiuksia ja toimintamalleja yrittäjyyden tukemiseen:

Jokaisella yliopistoyhteisön jäsenellä on edellytykset edistää osaamistaan ja liikeideaansa yrittäjänä opintojen tai tutkimustyön ohessa tutkimusprosessin, opetuksen, koulutuksen ja/tai muiden toimintojen tukena.

2.2 Suosittelemme, että yliopistot kehittävät keinoja törmäyttää tutkimuslähtöiset innovaatiot ja yrittäjyysorientoituneet opiskelijat:

Yliopistot tarjoavat yrityksille ja pääomasijoittajille foorumit ja mekanismit parhaiden startupien tunnistamiseksi sekä tutkimuslähtöisten innovaatioiden kaupallistamiseksi ja saattamiseksi nopeasti yhteiskunnan käyttöön. Yliopistot tiivistävät yhteistyötä pk-sektorin kanssa, ml. opintoihin liittyvä harjoittelu, opinnäytetyöt.

2.3 Suosittelemme, että yliopistot opinnollistavat opiskelijoiden yrittäjyysaktiivisuuden mahdollisimman laajasti ja tukevat opiskelijoiden yrittäjyysverkostoja:

Yliopistot tarjoavat monipuolisia pedagogisia ratkaisuja ja toimintaympäristöjä opintojen ja harjoittelun suorittamiseen yrittäjyyteen liittyvissä aktiviteeteissa tai opiskelijan omassa yrityksessä.

2.4 Suosittelemme, että yliopistot ottavat aktiivisen roolin yrittäjyyskosysteemeissä tarjoten alustan monipuoliselle uusien liiketoimintojen kehittämiseksi:

Yliopistot toimivat aktiivisesti yrittäjyyskosysteemeissä tukien valitsemiensa substanssialojen liiketoimintojen kehittymistä, vuoropuhelua elinkeinoelämän kanssa ja parempia mahdollisuuksia tutkimusyhteistyöhön.

3 Yliopisto kehittää ja uudistaa yritystoimintaa

3.1 Suosittelemme, että yliopistot aktivoituvat yhteistyössä pk-yritysten ja yrittäjien kanssa ja kehittävät tapoja, joilla yritykset voivat kytkeytyä uusimpaan tietoon:

Yliopistot auttavat yrityksiä näkemään tutkimukseen ja koulutukseen liittyvät tarpeensa sekä yhteistyömahdollisuutensa korkeakoulujen kanssa. Yliopistot kehittävät aktiivisesti kohtaamisen foorumeita, ml. tutkimus- ja koulutushankkeet sekä täydennyskoulutus ja erilaiset rekrytointi- ja verkostoitumistapahtumat, joissa tunnistetaan osaamistarpeita, mahdollistetaan yritysten ja yliopistojen välisen osaamisen ja tiedon vaihto sekä toimijoiden välinen verkostoituminen.

Yliopistot luovat systemaattisia ja tehokkaita toimintatapoja yrittäjälumniyhteistyöhön.

3.2 Suosittelemme, että yliopistot hyödyntävät yritys yhteistyön mahdollisuudet yhteiskunnallisesti vaikuttavan ja kansainvälisesti korkeatasoisen tutkimuksen aikaansaamiseksi:

Yliopistojen ja yritysten välinen tutkimusyhteistyö on tiivistä ja perustuu pitkiin kumppanuuksiin. Tämä mahdollistaa resurssien, ml. tutkimusinfrastruktuurit, yhteiskäytön sekä edistää tuotetun tiedon ja osaamisen käyttöä ja hyödyntämistä entistä paremmin. Yrityskiihdyttämöt ja elinkeinoyhtiöt sijoitetaan kampusten yhteyteen.

Yliopistot ennakoivat ja reagoivat nykyistä ketterämmin yhteiskunnan ja elinkeinoelämän muutoksiin sekä muuttuviin tutkimustarpeisiin.

4 Yliopisto tukee yrittäjämäistä toimintatapaa

4.1 Suosittelemme, että yliopistot kehittävät yliopistopedagogiikkaa yrittäjämäiseen toimintatapaan ja yrittäjyyteen kannustavaksi:

Yliopisto-opiskelu ja -opetus perustuvat rohkeisiin ja innovatiivisiin kokeiluihin sekä dialogeihin ja näin tukevat oppimista mahdollisuuksien havaitsemiseen, riskien hallintaan ja luovaan ongelmanratkaisuun.

4.2 Suosittelemme, että yliopistot etenevät vahvasti uudenlaisten oppimisympäristöjen hyödyntämisessä:

Oppimisympäristöjä kehitetään siten, että ne tukevat jokaisen yliopistoyhteisön jäsenen yrittäjämäistä oppimista.

4.3 Suosittelemme, että aiemmin hankittu osaaminen otetaan yliopistoissa aktiiviseksi voimavaraksi:

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT) kehitetään tukemaan yrittäjämäistä toimintatapaa jaetun asiantuntijuuden periaatteella.